

ΑΙ ΠΑΛΑΙΑΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑΙ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

(Συνέχεια ἴδε προηρούμενον φύλλον).

Ἐκ τῆς νέας διαθέσεως τῆς ζωφόρου ἀποδείκνυται καὶ ἡ ἐποχὴ περίπου τῆς ἰδρύσεως τοῦ ἐκκλησιδίου ὅτι δῆλα δὴ, ἐκτίσθη μετὰ τὸν 5' αἰῶνα, ὅτε τὸ νέον ἔτος ἐωρτάζετο τὴν ἑαρινὴν ἰσημερίαν, καὶ πρὸ τοῦ 11' αἰῶνος, ὅτε εἰσῆχθη ἐκ Ῥώμης ἡ συνήθεια νὰ ἐορτάζηται μετὰ τὸ χειμερινὸν ἡλιοστάσιον, πρώτην ἡμέραν τοῦ μηνὸς ἰανουαρίου. Ἀκρίτως ἄρα ἰσχυρίσθησάν τινες ὅτι τὸ κτίσμα εἶνε μεταγενέστερον, καὶ ὅτι ἀνηγέρθη δῆθεν ἐπὶ φραγκοκρατίας.

Ἡ ἀψὶς τοῦ ἐκκλησιδίου πρὸς ἀνατολὰς, ἐξωθεν τρίπλευρος ἐσώθεν δὲ ἡμικύκλιος. περικοσμεῖται μετὰ ἐξαιρέτου φιλοκαλίας καὶ χάριτος, καὶ δέχεται τὸ φῶς παρὰ μιᾶς καὶ μόνης θυρίδος, ἣν διχοτομεῖ κατὰ μῆκος κομψός, λεπτοκάλαμος κιονίσκος. Αἱ παραπλεύρως τοῦ ἀγίου βήματος ἐντὸς τοῦ παχέος τοίχου ἐναρμολογεῖσθαι κόγχαι τῶν παστοφορέων, ἥτοι ἡ πρόθεσις καὶ τὸ διακονικόν, δέχονται τὸ φῶς διὰ στενῶν καὶ ἐπιμήκων ἀναφωτῖδων· πάσαι δὲ αἰμεγάλα θυρίδες τῶν τεσσάρων τοῦ ναυδίου πλευρῶν, καθὼς καὶ αἱ ἄνωθεν, ἐπὶ τοῦ στηρίζοντος τὸν τροῦλλον τυμπάνου, κλείονται διὰ λεπτοτάτων πλακῶν μαρμάρου φαεινοῦ, φερουσῶν ἀπὸ τῶν ἄνω πρὸς τὰ κάτω σειρὰν κυκλοτερῶν ὀπῶν ὅθεν διαγελά τῆς ἡμέρας τὸ φῶς δι' αὐτῶν.

Ὁ τροῦλλος μετὰ τοῦ ὑπ' αὐτὸν ὀκταγώνου τυμπάνου καὶ τὸ τετρακάμαρον ἐστηρίζοντο ἄλλοτε ἐπὶ τεσσάρων μεγαλοπρεπῶν ἐκ λευκοῦ μαρμάρου ὀρθοστάτων βυζαντιακοῦ ρυθμοῦ. Οὗτοι ἀντικατεστάθησαν ἐν ἔτει 1833 διὰ λιθοδημίαν τετραδησίων πινσῶν, ἕως διὰ παρατηρηθεῖσαν βλάβην καὶ περισσοτέραν τοῦ τροῦλλου ἀσφάλειαν.

Ὁ ἐσωτερικὴ ἐπιφάνεια τῶν τοίχων τοῦ ναυδίου καὶ τοῦ νάρθηκος ἦτο κατηγλαϊσμένη δι' ἀγιογραφῶν παριστανουσῶν ἱερά πρόσωπα καὶ ἱστορήματα τῆς παλαιᾶς καὶ νέας διαθήκης. Τὴν ἐπισημοτέραν θέσιν κατείχεν ἡ ἐντὸς τοῦ κοίλου τῆς κόγχης μεγαλοπρεπὲς ὑψομένη Θεομήτωρ ἡ Γοργοεπήκοος, ἔχουσα ἀνατεταμέναις τὰς χεῖρας καὶ ἔμπροσθεν αὐτῆς ἐν τῷ μέσῳ τοῦ κόλπου τὸ παιδίον τὸν Ἰησοῦν Χριστόν εὐλογοῦντα. Μεταξὺ τῶν ἄλλων ἐνδοθεν τοιχογραφῶν ἡ Ἀνάστασις τοῦ Χριστοῦ ἦτο πολλοῦ λόγου ἀξία διὰ τὴν ἀρχαϊκὴν ἀγνότητα τῆς διαγραφῆς καὶ τὸ ὕψος τῆς ἐπινοήσεως. Ἡ γραφὴ ἐσώζετο ἔτι μέχρι τῆς ἐν ἔτει 1863 ἀνακαινίσεως τοῦ εὐκτηρίου, ἀλλ' ἀτυχῶς φθαρθεῖσα ἐν καιρῷ τῶν ἐπισκευῶν, ἐπὶ τέλους ἐπεκαλύφθη δι' ἀσβεστοκονίας.

Καὶ ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν τῆς οἰκοδομῆς πλευρῶν ὁ ἀρχιτεκτονήσας χριστιανὸς καλλιτέχνης διέθεσεν ἐπιτηδείως εἰς τὰ κάτω μέρη, ὑπὸ τὰς ἀναγλύφους παραστάσεις, πλατεῖαν ζώνην παρασκευασθεῖσαν διὰ κονιάματος πρὸς τοιχογραφίαν. Ἐπὶ τῆς πρὸς μεσημβρίαν πλευρᾶς ἐσώζοντο, μέχρι τοῦ ἔτους 1852, λείψανα τοιαύτης γραφῆς παριστάνοντα, μεταξύ ἄλλων προσώπων, τὸν ἅγιον Γεώργιον ἔφιππον, κτεινόμενον δράκοντα.

Μεσοῦντος 12' αἰῶνος, τὸ ἐκκλησιδίου τῆς Παναγίας Γοργοεπηκόου ἢ τις καὶ Γοργοεπακούουσα ἐκαλεῖτο τότε, περιεκλείετο ἐντὸς τοῦ περιβόλου τοῦ παρακειμένου μετοχίου τῆς ἐπὶ τὸν Ὑμητὸν μονῆς τῆς Καισαριανῆς, τοῦ τιμωμένου ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἀγίου Νικολάου, ἐπὶ τῶν ἐρείπειων τοῦ ὁποίου ὑψοῦται νῦν ἡ μεγάλη μητροπολιτικὴ ἐκκλησία τοῦ Εὐαγγελισμοῦ. Οἱ τότε μητροπολίται Ἀθηνῶν, κειτημένοι παρὰ τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου Κωνσταντινουπόλεως, ὡς ἐπίδομα, τὴν τε ἐπὶ τοῦ Ὑμηττοῦ μονὴν τὴν Καισαριανὴν καὶ τὰ ἐν τῇ πόλει ἐξαρτήματα αὐτῆς, εἶχον καὶ πρὶν ἐνίοτε τὰς διατριβάς ἐν τῷ μετοχίῳ τοῦ ἀγίου Νικολάου, ἀλλ' ὀριστικῶς εἰσφωκίσθησαν ἐκεῖ ἀρχομένου 13' αἰῶνος τότε οἰκειοποιηθέντες τὸ ναΐδιον τῆς Παναγίας Γοργοεπηκόου ὡς ἰδίῳ αὐτῶν εὐκτηρίῳ, ἀνήγειραν ἐντὸς τοῦ περιβόλου τοῦ μετοχίου τὸ ἀρχιεπισκοπικὸν αὐτῶν οἶκημα ἢ τοι τὴν λεγομένην παλαιὰν μητρόπολιν, καὶ διητῶντο ἐκεῖ μέχρι τῆς ἐπαναστάσεως κατὰ τῶν Τούρκων, ἀρχιερατεύοντος Ἀθηνῶν Διονυσίου Β' (1820-1823), τελευταίου οἰκήτορος τῆς παλαιᾶς μητροπόλεως (1). Ἐκτοτε καὶ τὸ μετόχιον τῆς μονῆς Καισαριανῆς, ὁ ἅγιος Νικόλαος ἠρημώθη καὶ ἠφανίσθη, καὶ ὁ μητροπολιτικὸς οἶκος κατέπεσε· μόνον τὸ εὐκτήριον τῆς Παναγίας Γοργοεπηκόου ἐσώθη, ἵνα μετασχηματισθῆ, ἐν ἔτει 1841, εἰς ἀποθήκην βιβλίων, προοιμιάζουσαν τὴν ἐθνικὴν ἡμῶν βιβλιοθήκην. Ἐν ἔτει 1863, τὸ ἐκκλησιδίου ἀνακαινίσθη μετὰ τινας φιλοκαλίας ἐτιμήθη ἐπ' ὀνόματι τοῦ Σωτῆρος, ἀλλὰ μετὰ τινα χρόνον μετωνομάσθη τοῦ ἀγίου Ἐλευθερίου, εἰς ἀνάμνησιν ἴσως τοῦ προὔπαρξαντος ἐκεῖ ναοῦ τῆς Ἐλευθερίας, ἧτις καλουμένη καὶ Ἐλευθῶ καὶ Ἐλευθερούσα, προΐστατο τῶν τοκετῶν ὅπως παρ' ἡμῖν ὁ ἅγιος Ἐλευθέριος.

(1) Μητρόπολις καλεῖται ὁ μητροπολιτικὸς οἶκος· καὶ τὸ ἀρχιεπισκοπεῖον (Maison de l' archevêque, Archevêché) οὐχὶ δὲ ὁ μητροπολιτικὸς ναὸς, ὁ λεγόμενος καθεδρικός καὶ Καθολικὸν (eglise Cathédrale). Οἱ μὴ εἰδότες συγχέουσι τὰ πράγματα, καὶ ἐκλαμβάνουσι τὴν ἐράσιν «παλαιὰ μητρόπολις», ὡς ἐὰν ἦτο ἡ παλαιὰ μητροπολιτικὴ ἐκκλησία ἢ τοι τὸ Καθολικόν, ἀποροῦσι δὲ πῶς τὸ μικρὸν ἐκκλησιδίου ἠδύνατο νὰ χρησιμεύσῃ ὡς καθεδρικός ναὸς Ἀθηνῶν. Οἱ ἀραιοκότεροι καὶ χυδαῖοι καὶ αὐτὴν τὴν ἐπίκλησιν Γοργοεπηκόου νομίζουσιν ὅτι σημαίνει κτίσμα Γεωργίου Πίκου, οἱ δὲ ἐκδῶται τοῦ Corpus Inscriptionum Graecarum γενναίως μεταφράζουσιν: ecclesia Divi Georgii Pici, ἐκκλησία τοῦ ἀγίου Γεωργίου Πίκου!

ΧΡΥΣΟΡΡΟΪΔΑΙΝΑΣ

Ἐκεῖθεν τῶν ἐρειπίων τοῦ ναοῦ τοῦ Σαράπιδος καὶ τῆς Ἴσιδος, μεταξύ αὐτῶν καὶ τοῦ Διογενείου, ὑπῆρχεν ἄλλη μικρὰ ἐκκλησία τιμωμένη ἐπ' ὀνόματι τῆς Θεοτόκου τῆς *Χρυσορροΐδαινας*, κοινῶς καλουμένη Παναγία Ῥοιδίτισσα.

Παλαιὰ παράδοσις ὑπῆρχεν, ὅτι ἡ κλησις αὕτη ἐδίδετο τῇ ἐκεῖ λατρευομένῃ Θεομήτορι, καθ' ὅτι παριστάνετο φέρουσα τὸ παιδίον ἐπὶ τῇ ἀριστερᾷ χειρὶ, καὶ ἐν τῇ δεξιᾷ κρατοῦσα καρπὸν ροϊᾶς ἥτοι ροιδίον χρυσοῦν· τινὲς μάλιστα ἔλεγον ὅτι αὐτὸ τὸ παιδίον ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἐκράτει διὰ τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς τὸν χρυσοῦν καρπὸν. Ἐπὶ παλαιῶν εἰκόνων ἀθηναϊκῶν τῆς Θεομήτορος βρεφοκρατοῦσης, ὡς τῶν ἐν Μεσσηνίᾳ τῆς Σικελίας περισθετισῶν ἀπὸ τοῦ ΙΑ' αἰῶνος, ἡ περὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ παιδίου στεφάνη ὁράται πεποικιλμένη δι' ἀνθέων ροϊᾶς τῶν λεγομένων κυτίνων· ἐπὶ δὲ τῶν εἰκόνων τῆς Θεομήτορος ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῆς μακεδονικῆς δυναστείας καὶ ἐφ' ἑξῆς ἡ παναγία Παρθένος φέρει ἐπὶ τοῦ ἐν σχήματι καλύπτρας πέπλου, τοῦ κοινῶς λεγομένου ὠμοφόρου κόσμημα παριστάνον ροϊᾶς γεννήματα ἥτοι κόκκωνας σταυροειδῶς διατεθειμένους, τὸν λεγόμενον τετραπέρατον σταυρὸν, τὸν συμβολιζόμενον τὸ ἐπὶ τῶν τεσσάρων περάτων τῆς οἰκουμένης πλήρωμα τῆς πίστεως καὶ τῶν ἐν Βυζαντίῳ αὐτοκρατόρων τὴν τετραγύουστον βασιλείαν.

Παρά τοῖς ἐθνικοῖς τῆς ροϊᾶς καὶ τοῦ ροιδίου ὁ λόγος ἦτο μυστικός· ἀπεδίδετο δὲ τὸ σύμβολον αὐτὸ ταῖς γυναικείαις θεότησιν Ἀθηνᾶ, Περσεφόνῃ καὶ Ἀφροδίτῃ, ἔτι δὲ καὶ τῶ ἐν Ἀπόλλωνος μορφῇ νεανικῶ Διὶ τῶ Σωτήρι. Ἐν τῶ παρὰ τὰ Προπύλαια ἱσταμένῳ ἰωνικῶ ναιδίῳ τῆς Ἀθηνᾶς Νίκης, ἥτοι τῶ ἀναβαίνουντι τὴν ἀκρόπολιν ἐπὶ τὰ δεξιὰ, ὑπῆρχε κατὰ τὸν Ἀρποκρατίωνα ἀρχαῖκόν ἀγαλμα τῆς Ἀθηνᾶς παριστάνον τὴν θεάν Νίκην, ἔχουσαν τὴν κεφαλὴν ἀσκεπῆ, κρατοῦσαν δὲ τὸ κράνος ἐπὶ τῇ ἀριστερᾷ χειρὶ, καὶ ἐν τῇ προβαλλομένη δεξιᾷ φέρουσαν ροϊᾶς καρπὸν ἥτοι ροιδίον. Ἐν τῶ Ὀμηρικῶ ὕμνῳ εἰς Δήμητραν ἀναφέρεται ὅτι ἡ Κόρη Περσεφόνῃ κρατοῦσα καρπὸν ροϊᾶς, ἔφραγεν ἐξ αὐτοῦ πρὸ τοῦ ἀποχωρισθῆναι ἀπὸ τοῦ Αἰδωνέως πρὸς ἐπανέλευσιν ἐπὶ τῆς γῆς παρὰ τῇ μητρὶ. Ὁ ἔπειτα γενόμενος χριστιανὸς ἐπίσκοπος, πρὶν δὲ ἐθνικός, Ἀχιλλεὺς Τάτιος, ὁ γράψας τὰ κατὰ Λευκιππὴν καὶ Κλειτοφῶντα, περὶ τὰ μέσα τοῦ Ε' αἰῶνος, ἀναφέρει ὅτι ἐν Πηλουσίῳ τῆς Αἰγύπτου ὑπῆρχε «Διὸς ἱερόν» ἀγαλμα, νεανίσκος Ἀπόλλωνι μᾶλλον ἰοικώς, «οὕτω γὰρ ἡλικίας εἶχε· προβέβληται δὲ τὴν χεῖρα καὶ ἔχει ροϊᾶν ἐν αὐτῇ».

ΚΑΜΟΥΧΑΡΕΑΣ

[Καπνικαρέας]

Μετὰ τὸν ἱερόν οἶκον τῆς Παναγίας Γοργοειπηκού καὶ τὸν ἄλλον τῆς Παναγίας τῆς Χρυσορροΐδαινας, ἡ ἐκκλησία τῆς Παναγίας τῆς *Καμουχαρέας* εἶνε ἡ ἀρχαιοτέρα τοῦ ἐν Ἀθῆναις ἀναφαινομένου ἑλληνοβυζαντιακοῦ ρυθμοῦ. Ἡ καθ' ἕκαστα ἀρχιτεκτονικὴ διάταξις, αἱ παρεμβληθεῖσαι ὅπται πλίνθοι ἐν τῇ ἐκ συννόμων λίθων τοιχοδομίᾳ, αἱ ὀδοντωτὰ κεραμουργεῖς ταινίαι τῶν κορωνίδων καὶ ἀετωμάτων, πρὸ πάντων δὲ τὰ σχήματα τῶν ἐπικράνων καὶ τῶν βάσεων τῶν κίωνων, ὑποδεικνύουσιν οἰκοδομὴν τοῦ Θ' αἰῶνος. Ἐπὶ τούτοις ἡ παρὰ τῶν ἐντοπίων Ἀθηναίων διδομένη τῇ ἐκκλησίᾳ προσηγορία «*τῆς βασιλοπούλας καὶ τοῦ πρέντα*» δίδει ἀφορμὴν ὅπως εἰκάσω, ὅτι ἡ ἐκκλησία εἶνε κτίσμα τῆς Ἀθηναίας βασιλίδος Θεοφανούς καὶ τοῦ συζύγου αὐτῆς βασιλόπαιδος Σταυραχίου, τοῦ συμβασιλεύσαντος τῶ πατρὶ Νικηφόρῳ τῶ ἀπὸ Γενικῶν καὶ ἐπιζήσαντος αὐτῶ ὀλίγου μῆνας (811).

Ἡ ἐκκλησία τῆς *Καμουχαρέας* εἶνε διπλῆ καὶ δικογχος, ἔχουσα παραπλευρῶς πρὸς βορρᾶν εὐκτῆριον τιμωμένον ἐπ' ὀνόματι τῆς ἁγίας Βαρβάρας· τούτου ἕνεκα φέρει δύο τρούλλους, τὸν ἕνα μεγαλιέτερον, ἐπὶ τῆς κυρίας οἰκοδομῆς, καὶ τὸν ἕτερον, μικρότερον ἐπὶ τοῦ παρεκκλησίου.

Ἡ ἐξωτερικὴ ἔκφρασις τοῦ ναοῦ εἶνε χαρακτηριστικὴ διὰ τὰ πολλὰ ἀετώματα, τὰ ἐπὶ τῆς κατὰ μέτωπον προσόψεως καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων τῆς ἐκκλησίας πλευρῶν, παντοῦ ὅπου ἀπολήγουσιν οἱ πολλαπλοὶ κυλινδροειδεῖς θόλοι καὶ τὰ σταυροθόλια· ἔτι δὲ διὰ τὸ πρὸ τῆς εἰς τὸν ναρθηκα πλάγίως μεσημβρινῆς εἰσόδου δίστυλον καὶ τρικάμαρον χαλκιδικὸν πρόπυλον.

Ἡ μεταποίησις τῆς προσηγορίας τοῦ ναοῦ τῆς Παναγίας τῆς *Καμουχαρέας* εἰς *Καπνικαρέαν*, καὶ τὰ μυθεύμενα περὶ *καπνισθείσης* δῆθεν εἰκόνας τῆς Παναγίας κατὰ τὴν ὑποτιθεμένην πυρπόλησιν τῆς πόλεως ὑπὸ τῶν Τούρκων ἐν ἔτει 1689, εἶνε ἐπινόημα τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων, καὶ ἀβέλτερος ἀναχρονισμός. Ἐνδεκα ὄλα ἔτη πρὸ τῆς νομιζομένης δηλώσεως, ὁ Spon καὶ ὁ Wheler, ἐν ἔτει 1678, καὶ παρ' αὐτοῦ· ἄλλοι ὑστερότερα τὰς Ἀθῆνας περιηγοῦμενοι, ξένοι, οἱοί Furmont καὶ Pococke, ποιοῦνται μνεῖαν τῆς ἐκκλησίας *Camucharéa* ὅπως ἐκαλεῖτο παρὰ τῶν ἐντοπίων Ἀθηναίων μέχρι ἐσχάτων ἡμερῶν (1).

(1) Οἱ χυδαῖοτεροι τῶν Ἀθηναίων προσφέρουσι τὴν λέξιν ἐφαρμῆνος *Καμουκαρέα*, *Καμκαρέα* καὶ *Καμουκαριώτισσα*. — Ἡ ἑλληνιστικὴ προσηγορία *Καπνικαρέα*, καὶ τὰ περὶ καπνισθείσης κόρας μυθεύματα εἶνε ἀποκλειστικὸν ἐφεύρημα Διονυσίου Σουρμελή καὶ Κυριακοῦ Πιττάκη.

*Εκ τινος διατάξεως Μιχαήλ Ἀτταλαιάτου (1077) γνωρίζομεν ὅτι αἱ ἐπὶ σανίδων εἰκόνες ἔφερον περιφέρειαν ἀργυρᾶ διάχρυστα καὶ ὅτι ἀπὸ τοῦ ἄνω περιφερείου ἀπηώρητο ἔπιπλον λινοῦν ἀρχαιοειδές, στενοεπίμηκες, μετὰ ἐνυφασμένων ἀμπελοκαλθίων, ὑπὲρ τὴν κεφαλὴν τῆς εἰκόνας, πρὸς ἐπίσχεσιν τοῦ κονιορτοῦ καὶ πρὸς καλλωπισμόν, ὅτι ἀπὸ τοῦ κάτωθεν περιφερείου ἐξήρητο ἕτερον ἔπιπλον καταπίπτον ἔμπροσθεν τῆς εἰκόνας ἐν τάξει ποδώσεως, ἐν ταῖς ἐορταῖς· καὶ ὅτι ἡ ποδώσις αὕτη ἦτο ἐξ ὑφάσματος σιρικοῦ χρυσοῦφάντου, συνήθως βλαττίου σκαρραμαγίου, κραιβίζοντος ἢ κιτρίνου, ἐξερπλωτοῦ, ἦτοι διηνηθισμένου διὰ φυλλωμάτων καὶ ἀνθυλλίων. Ἐπὶ τῆς ποδώσεως αὐτῆς ἀνηρτῶντο καὶ τὰ διάφορα τιμαλφῆ καὶ λιθοκόλλητα ἀφιερῶματα τῶν πιστῶν, τὰ λεγόμενα ταξίματα.

Τοιοῦτο πλούσιον ὑφασμα χρησιμεῖον εἰς πόδωσιν τῶν εἰκόνων ἦτο ὁ *Καμουχᾶς*, ἐξ οὗ ἐποιοῦντο τὰ ἀρχιερατικά ἄμφια, τῆς ἀγίας τραπέζης αἱ ἐνδυταί, καὶ αἱ στολαὶ τῶν βασιλέων ἐν Βυζαντίῳ. Τὸ ὑφασμα τοῦτο, ὀλοσηρικόν, χρυσοπάρυφον καὶ διηνηθισμένον, προερχόμενον κατ' ἀρχὰς ἐκ τῆς Σινικῆς, κατεσκευάζετο ἔπειτα ἐν Βαγδάτῃ καὶ ἐν Ταυρίδι, ἐν Δαμασκῶ καὶ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ· ἐπὶ τέλους ὑφάνετο καὶ ὑφ' Ἑλλήνων ὑφαντῶν ἐν Κύπρῳ καὶ ἐν Θήβαις. Τὸ πολύτιμον τοῦτο ὑφασμα, τοῦ ὁποῦ μοῖρα μέγα ἐμπόριον ἐγένετο ἐν Ἀλεξανδρείᾳ τε καὶ Κωνσταντινουπόλει, ἦτο πολυζήτητον ἐν τῇ αὐτοκρατορικῇ τοῦ Βυζαντίου ἀύλῃ, ἔτι δὲ παρὰ τῶν βασιλέων τῆς Γαλλίας ἐν Παρισίοις καὶ παρ' αὐτῶν τῶν παπῶν ἐν Ῥώμῃ.

Ἡ ἐξ ὑφάσματος *Καμουχᾶ* ποδώσις τῆς ἀρχαίας καὶ θαυματουργοῦ εἰκόνας τῆς Θεομήτορος ἐγένετο ἀφορμὴ τῆς προσωμίας τῆς ἀποδιδομένης τῇ τε εἰκόνι καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ ἐν ἣ ἐλατρεύετο, *Καμουχαρέα* καὶ *Χρυσοκαμουχαριώτισσα*.

ΑΓΙΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΡΑΓΚΑΒΑ

Παρὰ τοὺς πρόποδας τῆς ἀκροπόλεως καὶ ἐπὶ τῇ παλαιᾷ ὁδῷ τῶν Τριπόδων, ἵστατο ναὸς περικαλλῆς ἐπικαλούμενος τοῦ Ῥαγκαβᾶ, τιμῶμενος ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἀγίου Νικολάου, μετὰ παρεκκλησίου τῆς ἀγίας Παρασκευῆς. Ὁ ἐπὶ τῆς βασιλείας Νικηφόρου τοῦ ἀπὸ Γενικῶν (802—811) γαμβρὸς τοῦ βασιλέως καὶ κουροπαλάτης Μιχαήλ Ῥαγκαβῆ, αὐτὸς οὗτος ὁ κελεύσει βασιλικῆ χειροκοπήσας τὸ ἐν τῇ ἀνατολικῇ στοᾷ τοῦ Κωνσταντινείου Φόρου ἱστάμενον ἄγαλμα τῆς Τύχης τῆς Πόλεως, ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ γυναικαδέλφου αὐτοῦ βασιλέως Σταυρακίου, τοῦ ἔχοντος εἰς σύζυγον τὴν βασιλίδαν Θεοφανῶ τὴν ἐξ Ἀθηνῶν, στεφθεῖς παρὰ τοῦ πατριάρχου Νικηφόρου βασιλεὺς καὶ αὐτοκράτωρ Ῥωμαίων

(811), ἅμα τῇ ἀναβάσει ἐπὶ τοῦ θρόνου ἐπεχείρησε νὰ προσελύσῃ τὴν ἀγάπην τοῦ κλήρου καὶ τοῦ λαοῦ διὰ βασιλικῶν δωρεῶν πρὸς ὄφελος τῶν ἐκκλησιῶν καὶ ἄλλων εὐσεβῶν καὶ φιλοπτώχων ἰδρυμάτων. Τότε εἰκάζω ὅτι ἐκτίσθη καὶ ὁ ἐν Ἀθήναις τοῦ Ῥαγκαβῆ, κοινῶς Ῥαγκαβᾶ ἐπικαλούμενος ναὸς, ὃν ὁ βασιλεὺς Μιχαήλ Α' Ῥαγκαβῆ μετὰ τῆς συζύγου του Προκοπίας ἀνήγειραν ἴσως, ὅπως προσοικειωθῶσι τοὺς ἐν Ἀθήναις μέγα δυναμένους συγγενεῖς τῆς χήρας βασιλίδος Θεοφανούς. Ὅμως ἡ τοιαύτη πολιτικὴ τοῦ βασιλέως ἀγωγή εἰς οὐδὲν ὠφέλησεν αὐτόν· μετὰ βραχυτέραν παρὰ διετῆ βασιλείαν (811—813), ἐκθρονισθεὶς ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ τῶν θεμάτων τῆς Ἀνατολῆς Λέοντος τοῦ Ἀρμενίου, ἐνεδύθη τὸ μοναχικὸν σχῆμα καὶ ἀπεσύρθη ἐν τῇ μονῇ τοῦ Βαρθανίου ἐπὶ τῆς νήσου Πρώτης, ὅπου ἐγκατεβίωσεν ἡσυχος μέχρι θανάτου (824) καὶ ἐτάφη ἐν τῷ δεξιῷ μέρει τῆς ἐκκλησίας.

ΓΑΛΟΣ Δ. ΝΕΦΟΥΤΣΟΣ

ΤΑ ΡΟΔΑΚΙΝΑ

ΔΙΗΓΗΜΑ

Εἶχον παρέλθει εἰκοσιπέντε ἔτη ὅτε τὸ πρῶτον ἐπανείδον τὸν παλαιὸν μου συμμαθητὴν Βιτάλ Ἐρβελοῦ ἐν τινι συμποσίῳ τῶν ἀρχαίων μαθητῶν ἐνὸς λυκείου ἐπαρχιακοῦ, ὅπου εἶχον κοπιᾶσαι διὰ νὰ λάβωμεν τὸ *χαρτί μας*· αἱ κοιῦνται συναθροίσεις ὁμοιάζουσι πάσαι πρὸς ἀλλήλας· σφίγγεις χειρῶν, ἀναγνωρίσεις θορυβώδεις, οἰκειότης προσαγορεύσεων τὴν ὁποίαν ἐκπλήττεται τις ὅτι λαμβάνει μετὰ πάροδον τετάρτου αἰῶνος· μελαγχολικαὶ βεβαιώσεις τῶν μεταβολῶν αἵτινες ἐπῆλθον ἐκ τῆς ἡλικίας εἰς τὰς φυσιογνωμίας καὶ τὰς τύχας ἐκάστου· ἔπειτα ὁ ἐπίσημος λόγος τοῦ προέδρου, αἱ προπώσεις, αἱ ἀναμνήσεις τοῦ λυκείου, τῶν ὁποίων τὰς πικρίας ἐξήτημισεν ὁ χρόνος, ἀφήσας ὑφισταμένην μόνην τὴν γλυκεῖαν ἀνάμνησιν τῶν ἡμερῶν καθ' ἃς ἐκάστος ἡμῶν ἐκράτει εἰς τὴν χεῖρά του τῆς Πανδώρας τὴν πλήρη χρυσοῦν ἐλπίδων θήκην...

Ὅχι ὀλίγον ἐξεπλάγην ἐπαναβλέπων τὸν Βιτάλ Ἐρβελοῦ ὄλως διάφορον ἐκείνου τὸν ὁποῖον ἐνθυμούμην. Τὸν εἶχον γνωρίσει λεπτόν καὶ δειλόν, μετ' ἐπιτηδεύσεως ἐνδεδυμένον, ἐπιμεμημένον καὶ εὐλαβῆ. ἐνοῦντα ἐν ἑαυτῷ πάσας τὰς ἀξιολόγους ιδιότητας ὑπαλλήλου ὑπεραρίθμου, ὅστις θέλει νὰ κάμῃ τὸ στάδιόν του εἰς τὴν διοίκησιν ὅπου ἡ οἰκογένειά του τὸν ἐτοποθέτησε. Τὸν ἐπανάβλεπον ζωηρὸν καὶ εὐρωστον νέον, ἔχοντα ἡλιοκαῆ τὸν λαιμὸν καὶ τὴν ὄψιν,